

*Nikdy nečteme knihu. Skrze knihy čteme sami sebe,
bud' abychom se poznali, nebo abychom se naučili ovládat.*

Romain Rolland,
Spinozův záblesk

*Život je sen, který čas od času přeruší noční
můra. Tu strávíme a sen začne znovu.*

Charles Trenet

NA POČÁTKU BYL ZMATEK

JMÉNO PACIENTA: ALEXANDRE

STAV PACIENTA

Alexandre se právě rozešel se svou partnerkou Mélanii. Tedy přesněji řečeno, Mélanie se rozhodla, že opustí Alexandra i společnou domácnost. Není tady žádná spojitost s Truffautovým filmem. Ostatně s filmem velmi pěkným.

Mélanie už nemohla vystát Alexandrovu závislost na knihách. Jeho sžíravou vášní, dá se říct. Takové jsou všechny skutečné vášně. A byly i jiné věci, jaké dál nehodlala snášet. Později si o nich promluvíme. Jen tak odešla a nechala ho samotného. Tedy vlastně ne tak úplně samotného, protože mu zůstaly knihy.

Alexandre je v obtížné situaci, jak ukazuje toto zjištění. Přesto pokračuje v práci. Jeho povolání mu pomáhá snášet nelehkou životní zkoušku. Chce znovu získat Mélanii.

TERAPIE

Číst a pokusit se jí znovu svést.

Knihy doporučená Alexandrovi:

Sören Kierkegaard, *Deník svůdce*

POZNÁMKA: Alexandre jsem já.

Každého zaujmu svým zjevem.

Když se otevřou dveře, je to vždycky totéž, stejná nevěřicnost, stejný údiv a dokonce i stejné otázky. Jak mě z toho hodlá dostat pouze s knihami?

V lepším případě si můj protějšek zakrátko na mne zvykne a přejdeme k jiné věci, k jinému tématu, k důvodu mé návštěvy.

V horším případě je stadium „zkusme to“ nedosažitelné. To si pak rychle uvědomím, že nemá cenu naléhat. Knihu, kterou jsem s sebou přinesl, ani neotevřu. Chodím za lidmi, abych jim pomohl, a ne abych jim vnesl do života další zmatek. Člověk může druhému pomoci a ani se ho nedotknout. A pokud se někdo obrátí na mne, musí tomu aspoň trochu věřit.

„Každého zaujmeš svým zjevem.“ Moje matka pronesla tuhle větu snad stokrát. Učila literaturu na univerzitě, přesto jí chyběla slova, aby vysvětlila svůj zmatek. Její hlas mi zní v hlavě.

Každého zaujmeš svým zjevem.

Každého zaujmeš svým zjevem.

Každého zaujmeš svým zjevem...

Zkopírovat a vložit, jako přiznání verbální nemohoucnosti. To je vrchol pro odborníci na realistický román.

Proč tu větu opakovala celý den? Možná pochopila, že nepůjdu stejnou cestou jako ona. V jejím světě se jeden podobal druhému. Já jsem se lišil.

Přiznávám, že mě inspirovala pro můj epitaf: Každého jsi zaujal svým zjevem.

Jinak pro mne matka žádným velkým přínosem nebyla. Toto pomýšlení mě rozesmutňovalo, ale byla to pravda. Moje matka znala všechno ve svém oboru. Byla vzdělaná, inteligentní, schopná vysvětlit smysl

adjektiva, o jehož existenci neměla většina lidských bytostí tušení, dokázala vyložit etymologii slova od jeho vzniku v ulicích starého Říma za Caesarovy vlády až po jeho moderní podobu. Zásadní věci.

„Jakže? Ty nevíš, co znamená slovo analepse? Ne, není to žádná ohavná nemoc. A nesměj se, v tomto slově není nic nezdravého a špatného, je to ŘEČNICKÝ obrat!“

Uměla jenom tohle. Slova, která naháněla strach svou neprůzračností nebo vyvolávala smích svou podobností s jinými, odvážnějšími výrazy. Já jsem ta slova viděl jinak: jako obvazy. Přesně lokálně aplikované, aby se plně uplatnil jejich účinek.

Nápis **NEZVONIT** napsaný tučně a verzálkami byl dostatečně výmluvný: diskrétně jsem zaklepal na dveře. Jsou obydlí, kde je cítit agresivita už na prahu. Když přijdeme k někomu na návštěvu, musíme se chovat nenápadně, aby nás brzy nevyprovodili. To jsem si nepřál. Nebylo u mne běžné, že bych sám chodil za lidmi, ale občas to situace vyžadovala.

Dveře se otevřely a já jsem zaslechl „Ano?“, což bylo konkrétním vyjádřením nevole, jakou jsem vyvolal svým příchodem. Obvykle člověk vítají „Dobrý den“. V tomto domě ovšem ne.

Proti mně stála žena těsně před padesátkou. Naštěstí jsem nic neprodával. Za studií jsem pracoval jako *mystery client* v obchodě s elektrospotřebiči a tahle zkušenost nebyla vůbec příjemná. Podle mého zaměstnavatele mi chyběla diskrétnost. Ve skutečnosti jsem si nemohl pomoci, musel jsem prodavače upozornit na svoji přítomnost. Nechat je propustit, protože stejně jako ta žena ve dveřích neříkali dobrý den, mi připadalo velmi nevhodné a zničující v zemi, kde už přívětivost téměř neexistuje. Falešný zákazník, který hledá dokonalou pračku...

„Dobrý den, jsem Alex. Ve 14 hodin máme schůzku.“

„Ach ano, ovšem, čekala jsem vás,“ odvětila suše žena proti mně.
„Pojďte dál.“

Šel jsem za ní temnou, nekonečnou chodbou, jež mi svými zákruty připomínala Kafkův *Zámek*.

Moje kroky se rozléhaly po dubových parketách. Zvukový bonus páru bot, koupených za přehnanou cenu. Měli by na obuvi uvádět, jestli vrže nebo klapě. Jako se to dělá u myček nebo praček. Člověk by se pak vyhnul rozčarování. Neměl jsem tyhle boty rád. Když jsem v nich vyrazil ven, necítil jsem se dobře. Měl jsem dojem, že se mi všichni dívají na nohy. Nebyl to příjemný pocit. Proč jsem tedy podlehl a nosil je? Nesporně to bylo kvůli vzpomínce. Každého jsem zaujal svým zjevem. Kromě jedné osoby. Té, kterou jsem miloval.

Paní domu vypadala jako jakýsi přízrak ve své jeskyni. Strážce sluje. Nevydala žádný zvuk. Její domácí obuv byla bezpochyby k tomu účelu stvořena. Všiml jsem si také, že se patami skoro nedotýká podlahy, jako by klouzala ve vzduchu, žila ve stavu bez tíže.

Dorazili jsme do velké místnosti, vybavené ultramoderním lakovým nábytkem, v němž se všechno odráželo jako v zrcadle. Pocit, že žije v showroomu, se jí určitě líbil. Všechno bylo chladné a odpuzující. Naneštěstí pro moji hostitelku jsem nebyl návrhářem interiérů.

„Posaďte se,“ ukázala mi na jednu židli, tedy na něco, co neslo tento název, ale nemělo vůbec nic společného s tím, nač jsem obvykle pokládal zadek.

V duchu mi létala slova jako „design“, „čisté linie“, „střízlivost“, „atmosféra“. Vlastně jsem byl jako v časopise o bydlení.

Podrobil jsem se rozkazu. Nepatřím k lidem, kteří by odporovali těm, kteří mě vpustí do svého domova. Žena proti mně zůstala stát s pažemi zkříženými na prsou. Podle odborníků na řeč těla je to postoj defenzivní, ale já jsem tyhle specialisty vždycky pokládal za podvodníky.

„Naznačila jsem vám to už v telefonu. Yann je poněkud zvláštní, křehký jinoch. V collège byl obětním beránkem, stejně je to na lyceu, kam chodí teď. Můj manžel a já nechápeme důvody toho chování vůči němu. Spíše bych uvítala lhostejnost než neustálé násilí. Teď tráví celé dny ve svém pokoji. Dopřála jsem mu pocit, že je pro ostatní neviditelný.“

„Vy...“

Nenechala mě dokončit větu. Vlastně jsem nemohl říct ani slovo. Postoj přinejmenším útočný. Řeč těla je opravdu idiotská záležitost, protože pořád měla paže zkřížené na prsou.

Yann byl moderní *Zajatkyňi*, v přepisu Proustova románu. Zavřený, aby už netrpěl.

„Zavolala jsem vám, protože nabízíte zajímavou originální metodu. Chceme syna z toho stavu vytáhnout. A vyzkoušeli jsme všechno.“

Žena ode mne hodně očekávala. Jsem rád, když ode mne lidé něco očekávají.

Přesto nenabízím nic zázračného. Kdo by to ostatně dokázal? Nikdy jsem nevěřil na zázraky, jenom na vůli. K tomuto tématu se posléze ještě vrátím. Tahle věta, která jako by vypadla z příručky šťastného života pro obézní Američany, má totiž své hranice. *Vážíte sto padesát kilo a váš BMI je vyšší než padesát, ale není to žádný problém. S trochou vůle budete mít za tři měsíce o sto kilo méně.*

„Půjdu pro něj. Počkejte na mě chvíli, prosím.“

Co jiného bych podle ní měl dělat než čekat na ni? Zůstal jsem sedět na židli, která se uměla otáčet, všiml jsem si toho, když jsem si málem vyvrátil krk ve snaze pořádně se po místnosti rozhlédnout. Člověk vidí věci lépe, když jdou hlava i tělo stejným směrem. Otočil jsem se jednou a ještě jednou, bylo to strašně hloupé. Jako dítě, které si hraje a riskuje, že se mu zamotá hlava a zvedne žaludek. Naštěstí jsem už nebyl dítě. Nechal jsem toho.

Mé oči měly ten zlovyk, že hledaly knihovnu ve všech obydlích, která jsem navštívil. Knihy, jejich umístění a jejich stav vypovídaly mnohé o svém majiteli. V kolika bytech není ani jedna kniha? Dokonce ani časopis? Místa bez četby, odříznutá od duchovní potrawy. Někde zase knihy sloužily k podivným účelům: jako podložka pro nábytek, jako noční stolek (kde byly knihy navršené a nikdo je nikdy neotevřel), kniha jako atrapa s často příšernou obálkou, ovšem s velmi přiléhavým názvem *Román o mumii*, zoufale postrádající slova...

Paní domu mě požádala, abych na ni čekal, ovšem nezakázala mi přemísťovat se. Zastavil jsem se před stovkou děl. Knihy o umění: Rothko, Hopper, Bacon a Pléiade. Celá kolekce. Seřazená podle abecedy. Jako v knihovně. Vytáhl jsem náhodně jednoho Balzaka, byla to ovšem opravdu náhoda? Moje ruka se zmocnila tlustého svazku, člověka vždycky přitáhne tloušťka knihy.

Hledání absolutna, Balthazar a jeho šílenství. Ruina, beznaděj. Uložil jsem knihu zpátky do police. Krásná sbírka knih... Ovšem knih, které se nedaly číst. Příliš tenký papír, malinkatá písmenka, po nichž byste akorát oslepli. Zaplatit takovou sumu, aby člověk ztratil zrak! Mezi pravým rohem knihovny a posledním svazkem Pléiady Zweigem byla zaklíněná jako ve svěráku kniha méně prestižního vydání: Huysmansův román *En rade (V kotvišti)*.

Z Huysmansova románu a pasáže o koláči à la babička jsem měl celé týdny zlé noční můry. Kurz vaření pro mrtvé...

A pamatuješ si na svoji babičku, broučku?

Dítě uvažuje. Ve výroční den skonu oné dobré paní se připravuje rýžový koláč, který se okoření tělesnou vůní zesnulé, jež za života voněla tabákem a po smrti libě voní po pomerančovém květu.

Romanopisec se zbláznil. Vyděšený čtenář. Jen si představte tu scénu, představte si, jak jíte vlastní babičku! Ne, člověk se s tím nesmí identifikovat. Příliš pozdě. Zlé noční můry se vracely noc co noc. Já v kuchyni s nádhernou zástěrou uvázanou kolem krku. S krvelačným kohoutem na přední straně. Proč kohout? Proč krvelačný? Nemám ponětí. Připravuju jogurtový koláč k svačině. Už to mám hotové. Chystám se vložit koláčovou formu do trouby. V tu chvíli vstoupí do místnosti můj otec a podává mi škatuli plnou jakéhosi našedlého prachu. „To je tvoje babička! Přidej to do těsta.“ Váhám. On naléhá: „Je to rozkaz!“ Jen nerad přisypu do koláče onu ingredienci. O hodinu později sedíme u stolu, otec a syn, před námi je kus koláče tak velký, že přečnává z dezertního talířku. Jím svoji babičku. Otec ji vždycky nesnášel. Je to překvapivě chutné. Vezmu si i druhý kousek. Pod zubem mi praskne něco tvrdého, určitě kousek kosti. Zaječím.

Noční můra hodná hororového filmu, který natočili amatérští filmaři. Nízký rozpočet, ale zaručený účinek.

Usedl jsem opět na otočnou židli. Trocha otáčení mě zbaví strachu z Huysmansa a vytvoří příjemnější atmosféru v tomhle ponurém příbytku.

„Yann tu bude do pěti minut, jen se dooblékne.“

Upustil jsem román, upadl na dokonalou podlahu. Vzpomněl jsem si na své pokusy položit si také takovou ve své pracovně, šlo o ten výrobek s reklamou „polož si sám“, „je to dětská hračka“, ovšem pro prodavače... Nikdy se mi to nepodařilo! Podlaha se skoro všude vlnila a místnost byla nebezpečným místem pro ty, kdo neznali její topografii. A co hodin jsem ztratil v pokleku s gumovou palicí v ruce! U Yannovy matky byla podlaha rovná a hladká jako kluziště v prvotřídním horském středisku.

„Promiňte, neodolal jsem vaší sbírce knih.“